

- natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni K.D. Ushynskoho» Odesa : Universytet Ushynskoho. S. 103–105. [in Ukrainian].
15. Savchenko O.Ia. (1999). Dydaktyka pochatkovoї shkoly : pidruchnyk dlia studentiv pedahohichnykh fakultetiv. K. : Heneza. 386 s. [in Ukrainian].
16. Fediaieva V.L. (2023). Kompetentnisnyi pidkhid u kontseptsii «Nova ukrainska shkola»: pliusy, minusy, perspektyvy vtilennia. Pedahohichni nauky. № 102. DOI: 10.32999/ksu2413-1865/2023-102-2. [in Ukrainian].
17. Typova osvithnia prohrama 1–4 klasy. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2022/08/15/Typova.osvitnya.prohrama.1-4/Savchenko.pdf>. [in Ukrainian].
19. Ukrainska mova ta chytannia : pidruchnyk dlia 2 klasu zakladiv zahalnoi serednoi osvity (u 2 chastynakh). Vashulenko M.S., Dubovyk S.H. K. : VD «Osvita», 2025. [in Ukrainian].
20. Ukrainska mova ta chytannia : pidruchnyk dlia uchniv 3 klasu zakladiv zahalnoi serednoi osvity (u 2-kh chastynakh). Ch. 1 / M.S. Vashulenko, N.A. Vasylykivska, S.H. Dubovyk. K. : Vydavnychi dim «Osvita», 2020. 160 s. [in Ukrainian].
21. Ukrainska mova ta chytannia : pidruchnyk dlia uchniv 4 klasu zakladiv zahalnoi serednoi osvity (u 2-kh chastynakh). Ch. 1 / M.S. Vashulenko, N.A. Vasylykivska, S.H. Dubovyk. K. : Vydavnychi dim «Osvita», 2021. 168 s. [in Ukrainian].

Авторське право ©2026 автори, всі права захищено. Автори погоджуються, що ця стаття залишається у відкритому доступі на умовах Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.

Отримано редакцією 11.02.2026 р.

Прийнято редакцією 11.03.2026 р.

Опубліковано 6.04.2026 р.

УДК 373.3:004.9:81*243

DOI: 10.31376/2410-0897-2026-1-60-197-205

ЗАСТОСУВАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У МОВНІЙ ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Кухарчук Ірина Олексіївна

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики початкової освіти
Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка

e-mail: irina.kux24@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-2854-1429

У статті досліджено проблему застосування мультимедійних технологій у мовній підготовці учнів початкових класів у контексті сучасних освітніх трансформацій, цифровізації освітнього процесу та впровадження концептуальних положень Нової української школи. Обґрунтовано актуальність застосування мультимедіа на уроках української мови як ефективного дидактичного засобу формування мовної, мовленнєвої, комунікативної та інформаційно-комунікаційної компетентностей молодших школярів. Здійснено огляд наукових підходів до трактування понять «технологія», «технологія навчання», «мультимедійні технології» у вітчизняній і зарубіжній педагогічній науці. Висвітлено дидактичний потенціал мультимедійних засобів у формуванні фонетико-орфографічних, лексичних, граматичних і комунікативних умінь учнів початкової школи. Особливу увагу приділено використанню мультимедійних ігрових технологій та онлайн-платформ як засобів підвищення мотивації до навчання, активізації пізнавальної діяльності та індивідуалізації освітнього процесу. Доведено, що педагогічно виважене використання мультимедійних технологій сприяє підвищенню якості мовної освіти та ефективності навчання української мови в початкових класах.

Ключові слова: мультимедійні технології, початкова школа, українська мова, мовна освіта, цифровізація освіти, Нова українська школа, мовна компетентність.

Постановка проблеми. Актуальність проблеми використання мультимедійних технологій у мовній підготовці учнів початкових класів зумовлена сучасними тенденціями розвитку освіти, орієнтацією на компетентнісний підхід та цифровізацією освітнього процесу. Інформаційне суспільство вимагає від початкової школи формування в здобувачів освіти не лише мовної та мовленнєвої компетентностей, а й умінь працювати з різними джерелами інформації, сприймати, аналізувати та критично оцінювати медіаконтент.

Мультимедійні технології (інтерактивні презентації, аудіо- та відеоматеріали, навчальні ігри, електронні освітні ресурси) значно розширюють дидактичні можливості уроків української мови, сприяють підвищенню мотивації молодших школярів до навчання, активізації їхньої пізнавальної діяльності та кращому засвоєнню мовних явищ.

Упровадження мультимедійних технологій у початковій школі на уроках української мови безпосередньо пов'язане з вимогами чинних нормативно-правових і концептуальних документів у галузі освіти. У Державному стандарті початкової освіти (2025) визначено орієнтацію освітнього процесу на досягнення обов'язкових результатів навчання через формування ключових компетентностей, зокрема інформаційно-комунікаційної. Стандарт передбачає роботу учнів з інформацією, презентованою в різних формах, у тому числі цифровій та мультимедійній, а також опанування вмінь сприймати, аналізувати й створювати тексти різних типів у межах мовно-літературної освітньої галузі. Це зумовлює необхідність використання мультимедійних засобів як ефективного інструменту реалізації компетентнісного та діяльнісного підходів у навчанні української мови.

У Концепції «Нова українська школа» наголошено на створенні сучасного освітнього середовища,

орієнтованого на потреби дитини та активну навчальну діяльність. Концепція визначає використання цифрових і мультимедійних технологій як одну з умов оновлення змісту та методів навчання, а також як засіб формування медіа- та цифрової грамотності учнів з початкового рівня освіти. У контексті мовної освіти це передбачає залучення медіатекстів, візуальних і аудіоматеріалів для розвитку мовленнєвих умінь, критичного мислення та здатності працювати з інформацією з різних джерел.

Правові засади впровадження мультимедійних технологій в освітній процес закріплено в Законі України «Про повну загальну середню освіту», який орієнтує освіту на відповідність сучасному рівню розвитку науки й технологій та дозволяє використання інформаційно-комунікаційних і цифрових засобів навчання. Закон гарантує право здобувачів освіти на якісне й безпечне освітнє середовище, що охоплює цифрові освітні ресурси.

Отже, дослідження особливостей та ефективності використання мультимедійних технологій у процесі навчання української мови в початковій школі є актуальним і своєчасним, оскільки сприяє підвищенню якості мовної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняній педагогічній і лінгводидактичній науці проблемі використання мультимедійних та інформаційно-комунікаційних технологій у початковій школі приділялася достатня увага. Питання провадження мультимедійних технологій у початковій освіті висвітлювали С. Барило, І. Василиків, Н. Винницька, О. Жигайло, І. Зінькова, О. Качмар, О. Кіліченко, Л. Наконечна, О. Савченко та ін. У своїх дослідженнях вони акцентують увагу на необхідності застосування інноваційних підходів відповідно до вимог Нової української школи. Так, І. Василиків окреслює особливості використання мультимедійних засобів учителем на уроках у початкових класах, наголошуючи, що зазначені технології забезпечують цілісну й узгоджену презентацію різних типів інформації [1]. Подібної позиції дотримуються Н. Винницька та О. Жигайло, які підкреслюють доцільність застосування інноваційних технологій у зв'язку з динамічним характером освітнього процесу, що потребує постійного оновлення змісту, методів і засобів навчання [3]. О. Качмар, С. Барило, І. Зінькова звертають увагу на актуальні проблеми навчання учнів початкової школи, серед яких виокремлюють недостатній рівень цифровізації освітнього середовища, обмежену кількість українськомовних електронних ресурсів та нерівні можливості доступу дітей до сучасних технологій [5].

О. Кіліченко та Л. Наконечна, спираючись на результати наукових досліджень, обґрунтовують значущість впровадження різних форм і методів мультимедійних технологій для всебічного та гармонійного розвитку особистості учня. Автори зазначають, що пошук нових педагогічних рішень має бути зорієнтований на активізацію та мотивацію навчальної діяльності школярів [6].

У працях О. Красовської, Н. Міської, О. Хом'як, М. Шкабаріної проаналізовано рівень впровадження інноваційних програм, а також методи контролю та оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти, у яких доцільно використовувати мультимедійні технології. Водночас наголошено на важливості модернізації та систематичного оновлення методичних матеріалів з метою інноваційного змістового наповнення освітнього процесу [2].

Ю. Мичка-Левченко вказує, що ключовою передумовою використання мультимедійних технологій у початковій школі є розроблення та оновлення державних стандартів освіти, адаптація методичних і педагогічних інновацій, а також належна підготовка педагогічних кадрів [7]. О. Мороз розглядає впровадження цифрових, зокрема мультимедійних, технологій як чинник зміни педагогічних підходів, розвитку критичного мислення і творчого потенціалу школярів, що сприяє їхній успішній адаптації до сучасних цивілізаційних процесів [8].

О. Чернякова та Н. Савченко аналізують різні підходи до трактування понять «мультимедійні технології» та «пізнавальна активність», окреслюючи пріоритетні напрями діяльності вчителя щодо ефективного застосування мультимедійних засобів у навчанні [14].

О. Шкуренко, Р. Шпіца, С. Стецик акцентують увагу на провідній ролі педагога у формуванні та розвитку творчих здібностей здобувачів освіти, що набуває особливої актуальності в умовах сучасного суспільства та може реалізовуватися через використання імерсивних технологій [15].

Дослідження С. Паламар і О. Линник доводять необхідність трансформації сучасної шкільної освіти відповідно до викликів часу. Серед ключових змін автори визначають оновлення освітніх програм і стандартів, удосконалення технологій навчання та активізацію розвитку здібностей учнів [10].

Отже, аналіз наукових праць засвідчує значну увагу вітчизняних дослідників до проблеми використання мультимедійних технологій у навчанні молодших школярів, водночас практика початкової освіти констатує потребу в науково обґрунтованих підходах до педагогічно доцільного й методично виваженого використання мультимедійних засобів на уроках української мови.

Мета статті – з'ясувати зміст поняття «технології», «мультимедійні технології», проаналізувати використання мультимедійних технологій у мовній підготовці здобувачів початкової освіти.

Виклад основного матеріалу. Після здобуття Україною незалежності було визначено нові

пріоритети в розвитку освіти та розпочато процес її комплексної модернізації відповідно до потреб сучасного інформаційно-технологічного суспільства.

Термін «технологія» з'явився у вітчизняній і зарубіжній теорії та практиці навчання і виховання на початку ХХ ст. як запозичення зі сфери техніки й узагальнює сукупність методів, необхідних для виробничого процесу, а також науковий опис способів певного типу і виду виробництва.

На сьогодні є дуже багато визначень поняття «технологія». Технологія – грецьке слово (*techn* – мистецтво, ремесло, наука, *logos* – поняття, вчення) – форма людського мислення, спрямована на вирішення фундаментальних проблем буття. Приміром, у Словнику української мови подано такі тлумачення значення терміна «технологія»: 1. Сукупність знань, відомостей про послідовність окремих виробничих операцій у процесі виробництва чого-небудь. Технологія – прикладна наука про методи перетворення сировини або напівфабрикатів у готовий виріб; Навчальний предмет, що викладає ці знання, відомості. 2. Сукупність способів обробки або переробки матеріалів, виготовлення виробів, проведення різних виробничих операцій тощо [13]. **Ошибка! Источник ссылки не найден.**, с. 106].

Наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. поняття технології зазнало суттєвого переосмислення, набувши нових змістових характеристик, функцій і суспільного значення. У сучасному трактуванні технологія вже не зводиться лише до сукупності знань, умінь і практичного досвіду, пов'язаних з організацією певного виду діяльності або визначенням послідовності операцій, спрямованих на створення матеріальних продуктів, послуг чи технічних новацій. Натомість вона постає як цілісна система ієрархічно впорядкованих, складних і взаємопов'язаних знань про управління процесами діяльності, їх оптимізацію, оновлення та впровадження інновацій у відповідній галузі.

Стрімкий розвиток науки й техніки значно розширив пізнавальні та діяльнісні можливості людини, зумовив появу нових, зокрема електронних та інформаційних, технологій, які мають потужний освітній потенціал. Якісні зрушення в освітній сфері засвідчують, що навчальний процес уже неможливо аналізувати лише в межах традиційних методик або з огляду індивідуальних можливостей учителя. У педагогічну практику активно проваджуються сучасні технічні, інформаційні, поліграфічні й аудіовізуальні засоби, кожен із яких супроводжується специфічними методичними підходами та стає важливим складником освітнього середовища.

У педагогічній науці поняття «технологія» набуло широкого поширення, це підтверджує різноманіття його тлумачень у сучасних наукових джерелах. У педагогічній літературі функціонують різні похідні цього терміна, зокрема «технологія навчання», «освітні технології», «технології в освіті», «технології освітнього процесу», що відображає багатовекторність наукових підходів до осмислення зазначеного феномена.

У педагогічний обіг поняття «технологія» було офіційно введено під час конференції ЮНЕСКО у 1970 р., де його визначено як один із ключових чинників модернізації освіти. У доповіді «Як учитися» наголошувалося, що технології навчання становлять сукупність способів і засобів комунікації між людьми, які виникли внаслідок інформаційної революції та використовуються в дидактичній практиці.

Подальший розвиток інформаційних технологій і комунікаційних засобів істотно розширив зміст поняття «технології навчання», зосередивши увагу на системному аналізі та проектуванні освітнього процесу. Як зазначають Л. Михайлова, О. Пагава та О. Проніна, технологія навчання є системною категорією, орієнтованою на дидактичне використання наукових знань, теоретичний аналіз і науково обґрунтовану організацію навчального процесу з урахуванням емпіричних інновацій, що сприяють досягненню високих результатів у розвитку особистості учня. До провідних характеристик технології навчання дослідники відносять її динамічність, мобільність і здатність до оперативних змін [12, с. 178].

Термін «*multimedia*» має латинське походження та увійшов до наукового обігу через англомовні джерела. Він утворений від слів «*multus*» (багато, численний) і «*medium*» (середовище, засіб, спосіб передавання інформації). У буквальному перекладі поняття «*multimedia*» означає «множинний засіб» або «поєднання кількох середовищ». З огляду на комплексний характер мультимедійних технологій, окремі їх складові в сучасній науковій літературі позначаються самостійними термінами, у яких іменник «*multimedia*» функціонує у формі прикметника – «*multimedійний* / *multimedійна*», зокрема: мультимедійна система, мультимедійні програми [11, с. 55]. Отже, *multimedia* – це інтеграція різних видів медіаконтенту в одному ресурсі або системі. Зазвичай мультимедіа об'єднує текст, зображення, анімацію, звук і відео, що дає змогу створювати багатofункціональні та інтерактивні продукти.

У науково-технічних джерелах поняття «*multimedia*» інтерпретують по-різному, що зумовлено сферою його застосування. Так, у всесвітній доповіді ЮНЕСКО (1998 р.) мультимедіа визначено як можливість представлення користувачеві текстових матеріалів, візуальних образів і звукового супроводу. Ю. Машбиць аналізує мультимедіа як багатоканальне інформаційне середовище, у межах якого інформація передається через різні модальності сприйняття [9, с. 56]. Окремі дослідники трактують мультимедіа як сучасну інформаційну технологію, що за допомогою комп'ютерних засобів інтегрує графічні й відеозображення, аудіокомпоненти та інші спеціальні ефекти в єдину систему [4, с. 34].

У різні роки наукові праці А. Астаф'євої, Ю. Казакова, Н. Морзе та О. Шиман були присвячені питанню використання мультимедійних технологій у навчанні учнів. Засоби мультимедійних технологій

охоплюють мультимедіа-додатки та інструменти для їх створення, які дають змогу вчителям подавати навчальний матеріал об'ємніше, цікавіше, наочніше і, відповідно, ефективніше. До освітніх мультимедіа-додатків можна віднести електронний журнал, презентації, онлайн-тренажери тощо. Освоюючи ці навчальні додатки, молодші школярі виявляють активність і зацікавленість. Завдяки високій динамічності навчального процесу матеріал засвоюється швидше, тренується пам'ять, стимулюється пізнавальна активність, розвиваються уява і творчі здібності. Основні методи, що сприяють розвитку інтересу до навчання під час уроків, передбачають активне використання ігрових форм, самостійну роботу учня за комп'ютером, застосування мультимедійних ресурсів і створення сприятливої, доброзичливої атмосфери.

Сучасна система початкової освіти розвивається в умовах активної цифровізації освітнього простору та реалізації ідей Нової української школи, що зумовлює необхідність оновлення змісту, форм і методів навчання. Особливої актуальності набуває пошук ефективних засобів формування мовної компетентності молодших школярів, розвитку їх комунікативних умінь і пізнавальної активності. У цьому контексті мультимедійні технології є дієвим дидактичним інструментом, який забезпечує інтеграцію різних способів подання навчальної інформації, урахування вікових особливостей учнів і створення мотиваційно насиченого освітнього середовища на уроках української мови в початкових класах.

Використання мультимедійних технологій на уроках української мови сприяє реалізації провідних дидактичних принципів навчання, зокрема наочності, доступності, активності та індивідуалізації. Поєднання тексту, зображення, звукового супроводу, анімації та відео активізує кілька каналів сприймання інформації, що відповідає психолого-віковим особливостям молодших школярів і сприяє кращому засвоєнню мовного матеріалу. Мультимедіа дозволяють візуалізувати мовні явища, моделювати граматичні конструкції, урізноманітнювати форми роботи та забезпечувати диференційований підхід до навчання.

Під час формування в здобувачів початкової освіти *фонетико-орфоепічних умінь* мультимедійні технології доцільно використовувати для розвитку фонематичного слуху, правильної вимови звуків, наголошування слів і формування інтонаційної виразності мовлення. Прослуховування аудіозаписів зі зразками нормативної вимови, порівняння правильної та помилкової артикуляції, повторення слів і речень за диктором, а також озвучування коротких текстів із використанням функції запису власного голосу сприяють свідомому засвоєнню орфоепічних норм української мови.

Значний потенціал мультимедійні технології мають у роботі над лексичним складом мови. Використання мультимедійних презентацій, відеофрагментів і анімацій створює наочний контекст для пояснення значення нових слів, сприяє активізації словникового запасу та формуванню умінь уживати слова у власному мовленні. Учні можуть добирати слова до зображень, пояснювати лексичне значення слів за мультимедійним сюжетом, складати словосполучення і речення з новою лексику, визначати синоніми та антоніми, спираючись на візуальні й аудіальні підказки. Наприклад, за допомогою лінгвістичної комп'ютерної гри «Мовне асорті» можна збагатити мовлення учнів різними синонімами. Під час гри школярі добирають до слів синонімічні ряди. Гра «Словесний калейдоскоп» допомагає розширити словниковий запас, зокрема більше дізнатися про діалектизми української мови. Гравці виконують завдання, пов'язані з вибором правильних слів, заповненням пропусків у реченнях та розв'язанням словникових головоломок.

У процесі вивчення *граматики*, зокрема морфології і синтаксису, мультимедійні технології є ефективним засобом унаочнення мовних явищ, активізації пізнавальної діяльності та забезпечення свідомого засвоєння граматичних знань учнями початкових класів. Їх використання дає змогу подати складний для сприймання граматичний матеріал у доступній, динамічній та наочно-образній формі з урахуванням вікових і психолого-педагогічних особливостей молодших школярів. У процесі вивчення морфології мультимедійні технології доцільно застосовувати для формування уявлень про частини мови, їхні граматичні ознаки та функції в мовленні. Інтерактивні презентації, анімаційні схеми та візуальні моделі дають змогу демонструвати зміну форм слів за родами, числами й відмінками, утворення часових форм дієслів, узгодження слів у словосполученні та реченні. Наприклад, за допомогою анімованих таблиць учні можуть простежити процес відмінювання іменників або зміну прикметників залежно від роду і числа, що сприяє кращому розумінню граматичних закономірностей. Інтерактивні вправи з вибором правильної форми слова, перетягуванням елементів, доповненням речень або класифікацією слів за частинами мови забезпечують активну участь учнів у навчальному процесі та дозволяють одразу отримати зворотний зв'язок. Під час опрацювання синтаксису мультимедійні технології створюють умови для наочного моделювання структури речення та усвідомлення синтаксичних зв'язків між словами. Анімаційні схеми речень, кольорове виділення головних і другорядних членів, поетапне «розгортання» речення на екрані допомагають учням зрозуміти будову простого речення, встановити зв'язки між підметом і присудком, визначити роль другорядних членів. Використання інтерактивних вправ, у яких учні самостійно конструюють речення з поданих слів або доповнюють його необхідними членами, сприяє розвитку граматичного мислення та формуванню навичок правильного мовлення.

Під час вивчення *орфографії* в початкових класах мультимедійні технології є ефективним засобом

формування стійких правописних умінь і навичок, оскільки забезпечують поєднання наочності, інтерактивності та багаторазового тренування з миттєвим зворотним зв'язком. Їх використання дає змогу подати орфографічні правила в доступній для молодших школярів формі, активізувати увагу учнів і створити умови для усвідомленого засвоєння правописних норм української мови.

На етапі ознайомлення з новим орфографічним матеріалом доцільно застосовувати мультимедійні презентації, анімаційні схеми та відеофрагменти, які візуалізують орфографічні правила. Наприклад, під час вивчення правопису ненаголошених голосних у корені слова або дзвінкх і глухих приголосних учні можуть спостерігати поетапну зміну слів, виділення орфограм кольором, анімаційне зіставлення перевірних слів. Такий спосіб подання матеріалу сприяє формуванню орфографічної пильності та розвитку вміння помічати орфограми.

У процесі закріплення орфографічних знань мультимедійні технології забезпечують різноманітність тренувальних вправ. Інтерактивні завдання з вибором правильної літери, вставленням пропущених букв, групуванням слів за типами орфограм, виправленням орфографічних помилок у цифрових текстах активізують пізнавальну діяльність учнів і сприяють виробленню навичок правильного письма. Миттєвий зворотний зв'язок дає змогу учням самостійно перевіряти результати своєї роботи, аналізувати помилки та коригувати власні дії.

Ефективним є використання мультимедійних технологій для поєднання орфографії з розвитком фонетико-орфоепічних умінь. Аудіозаписи зі зразками нормативної вимови, інтерактивні вправи на співвіднесення звукового й буквенного складу слова, прослуховування слів із подальшим записом сприяють усвідомленню зв'язку між вимовою і написанням, що є важливим для формування грамотності молодших школярів. Особливо доцільним є використання таких вправ під час опрацювання орфограм, зумовлених фонетичними явищами.

Значний дидактичний потенціал мають мультимедійні ігрові технології у вивченні орфографії. Навчальні ігри, онлайн-вікторини, цифрові квести та тренажери створюють мотиваційно насичене освітнє середовище, у якому учні засвоюють правописні норми в ігровій формі. Ігрові завдання можуть передбачати «полювання на орфограми», складання слів і речень із правильним написанням, змагання на швидкість і точність письма, що сприяє закріпленню знань і формуванню стійких орфографічних навичок.

Особливо ефективним є використання мультимедійних технологій для розвитку зв'язного мовлення молодших школярів. Відеофрагменти, анімаційні сюжети, серії ілюстрацій, слайд-презентації та інтерактивні історії створюють наочну ситуацію спілкування, що стимулює учнів до мовленнєвої активності. Перегляд коротких мультимедійних матеріалів може слугувати основою для складання розповідей, описів, переказів, продовження сюжету або висловлення власної оцінки подій і вчинків персонажів.

Ефективним є застосування мультимедійних технологій для розвитку діалогічного мовлення. Аудіо- та відеозаписи зразків мовленнєвої взаємодії, інсценування діалогів за допомогою цифрових персонажів, рольові ігри з використанням мультимедійних сценаріїв сприяють формуванню вмінь ставити запитання, відповідати на них, дотримуватися логіки й послідовності висловлювання, використовувати мовні засоби відповідно до комунікативної ситуації. Учні можуть відтворювати діалоги, змінювати репліки, добирати власні мовні формули, що розвиває мовленнєву гнучкість і комунікативну доцільність.

Мультимедійні технології створюють широкі можливості для розвитку монологічного мовлення. Учні можуть складати усні та письмові тексти за серіями зображень, озвучувати мультфільми, коментувати відеосюжети, створювати власні короткі мультимедійні презентації або цифрові історії. Такі види діяльності сприяють формуванню вмінь логічно будувати висловлювання, дотримуватися композиційної структури тексту, використовувати мовні засоби зв'язку між реченнями та частинами висловлювання.

Важливу роль у навчанні української мови відіграють ігрові мультимедійні технології, які забезпечують природне поєднання навчальної та ігрової діяльності. Інтерактивні мовні ігри, вікторини, цифрові пазли, квести та навчальні онлайн-ігри підвищують мотивацію до навчання, створюють позитивний емоційний фон на уроці та сприяють ефективному закріпленню вивченого матеріалу.

Комп'ютерна гра є різновидом мультимедійного продукту, що відзначається комплексністю та синтетичним характером, створеним спільними зусиллями колективу розробників. Використання комп'ютерних ігор в освітньому процесі сприяє підвищенню мотивації до навчання, розширенню обсягу використовуваної інформації, застосуванню нових форм подання матеріалу (зокрема візуально-наочних), збільшенню кількості різноманітних навчальних завдань, активному залученню учнів до освітньої діяльності, а також розвитку інтелектуальної активності й творчого мислення.

Завдяки можливостям віртуальної реальності комп'ютерна гра формує для учня новий освітній простір, де він не лише спостерігач, а й активний учасник. Віртуальність гри дає змогу замінити традиційні методи презентації знань (підручник, усна розповідь) на безпосередній динамічний вплив. Учень стає співтворцем освітнього процесу, отримуючи миттєвий зворотний зв'язок. Окрім того, гра задовольняє природну пізнавальну потребу, моделюючи ситуації, які малоімовірні в реальному житті, наприклад, пожежу, повінь чи шторм, і водночас формує навички та вміння, які можуть стати корисними в реальному житті.

Комп'ютерні ігри завдяки різноманітній структурі створюють умови для розвитку діяльнісних і мисленневих навичок, виділяючи ключові функціональні позиції для вирішення конкретних завдань. Водночас вони психологічно готують учнів до стресових ситуацій, допомагаючи розвивати здатність діяти в умовах кризи та регулювати власний психічний стан.

До основних дидактичних вимог під час створення і застосування комп'ютерних ігор належать: відповідність віку учнів, дотримання гігієнічних і санітарних норм, доступність навчального матеріалу. Крім того, розроблення ігор повинно враховувати кілька ключових аспектів: психологічний (вплив на мотивацію до навчання та ставлення до предмета); педагогічний (відповідність загальній меті курсу і формування правильних уявлень про навколишній світ); методичний (обґрунтованість завдань та методичних прийомів); організаційний (раціональне планування уроків із використанням ігрових комп'ютерних програм).

Серед комп'ютерних ігор можна виділити два основні типи: перший – мовні ігри, що охоплюють завдання з лексики, граматики, орфографії та фонетики; другий – комунікативні ігри, спрямовані на навчання основним видам мовленнєвої діяльності, зокрема аудіюванню, говорінню, читанню, письму, а також на розвиток умінь застосовувати набуті мовні навички в конкретних ситуаціях спілкування.

Ігрові комп'ютерні програми можна ефективно застосовувати на уроках різних типів як під час пояснення нового матеріалу, так і для закріплення, повторення або контролю знань, умінь і навичок. Вони доречні на будь-якому етапі уроку: під час актуалізації знань, визначення мети та теми заняття, підбиття підсумків, проведення рефлексії тощо.

Комп'ютерна гра є однією з особливих форм навчання, унікальність якої полягає в здатності робити процес вивчення української мови цікавим і захопливим для учнів. Використання ігрових програм активізує дітей, урізноманітнює одноманітні види діяльності на уроці та сприяє покращенню результатів у запам'ятовуванні, повторенні, закріпленні та засвоєнні навчального матеріалу.

Вибір ігрових програм потребує особливої уваги з боку вчителя. Програма повинна чітко і правильно відображати зміст теми уроку, бути цікавою та емоційно насиченою. Навчальне завдання має бути подано в ігровій формі, щоб продемонструвати учням, що навчання може бути веселим і захопливим.

Learning Apps – це онлайн-платформа, яка надає доступ до широкого спектру навчальних програм та інтерактивних матеріалів, призначених для розвитку різних навичок і вмінь. Платформа створена з метою забезпечення вчителів, батьків і учнів зручним інструментом для пошуку, створення та використання навчальних ресурсів. На платформі зібрано багато матеріалу, що охоплює різні предмети, дисципліни та рівні навчання. Вона пропонує інтерактивні уроки, вправи, головоломки, тести та інші ресурси, які сприяють ефективному засвоєнню нових знань та формуванню практичних умінь.

Learning Apps має зручний каталог ресурсів, який дає змогу здійснювати пошук за предметом, рівнем складності, типом матеріалу та іншими критеріями, що полегшує добір відповідних навчальних ресурсів. Платформа також надає можливість взаємодії користувачів: учителі та учні можуть обмінюватися матеріалами, залишати коментарі, оцінки та рецензії, а також ділитися власними навчальними розробками та ідеями. Learning Apps доступна через веббраузер на різних пристроях: комп'ютерах, планшетах, смартфонах, що забезпечує можливість використання ресурсів у будь-який час і з будь-якого місця, роблячи навчання більш гнучким і доступним. Наприклад, на уроці української мови можна використати лінгвістичну комп'ютерну гру «Незвичний потяг», яка призначена для закріплення навичок фонетичного аналізу слів. У процесі гри учень формує речення-потяг, додаючи до нього окремі слова, які виступають як вагони. Щоб приєднати вагон до складу, необхідно визначити та ввести кількість голосних і приголосних звуків у слові. Після того, як учень зазначає звуки, він натискає кнопку посередині екрану або клавішу «Enter» чи «Пропуск». Якщо підрахунок правильний, на семафорі з'являється зелене світло, і потяг рушає далі. У разі помилки світло залишається червоним, і він не рухається далі – учень повинен дати правильну відповідь, щоб продовжити гру. Програма має два режими роботи. У режимі «Голосні / приголосні» потрібно підрахувати відповідну кількість звуків у слові. У режимі «Тверді / м'які» завдання полягає у визначенні кількості твердих та м'яких приголосних звуків.

Мультимедійні технології також розширюють *можливості контролю та самоконтролю навчальних досягнень учнів*. Онлайн-тести, інтерактивні диктанти, вправи з автоматичною перевіркою та рефлексивні цифрові опитувальники дають змогу оперативно оцінювати рівень сформованості мовних умінь і навичок, а також сприяють усвідомленню учнями власних навчальних результатів.

Висновки. Отже, педагогічно виважене й методично обґрунтоване використання мультимедійних технологій на уроках української мови в початковій школі сприяє підвищенню якості мовної освіти, формуванню ключових компетентностей і створенню сучасного освітнього середовища, орієнтованого на потреби дитини. Перспективи подальших наукових розвідок убачаємо в розробленні методичних моделей інтеграції мультимедійних ресурсів у систему уроків української мови, визначенні критеріїв оцінювання їх ефективності та вдосконаленні підготовки майбутніх учителів початкової школи до роботи в умовах цифрового освітнього середовища.

Список використаної літератури

1. Василюк І. Основні проблеми та шляхи впровадження мультимедійних технологій у початковій школі. *Молодь і ринок*. 2019. № 1 (168). С. 62–66.
2. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітній і дослідницькій діяльності учнів на уроках в початкових класах нової української школи / О. О. Красовська та ін. *Вісник науки та освіти*. 2023. № 2 (8). С. 448–462.
3. Винницька Н., Жигайло О. Особливості застосування мультимедіатехнологій у сучасній системі освіти. *Молодь і ринок*. 2023. № 2 (210). С. 109–112.
4. Інформатика: Комп'ютерна техніка. Комп'ютерні технології : підручник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. О. І. Пушкаря. Київ : «Академія», 2002. 704 с.
5. Качмар О. В., Барило С. Б., Зінькова І. І. Цифрові технології в освітньому процесі початкової школи в реаліях масштабної військової агресії. *Академічні візії*. 2023. № 19. С. 1–9.
6. Кіліченко О., Наконечна Л. Стимулювання процесу учіння учнів початкової школи. *Mountain School of Ukrainian Carpaty*. 2021. № 25. С. 116–120.
7. Мичка-Левченко Ю. З. Інтерактивні мультимедійні засоби навчання як засіб розвитку учнів початкової школи. *Tendenze attuali della moderna ricerca scientifica*. 2020. № 2. С. 50–52.
8. Мороз О. М. Особливості впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес молодших школярів. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2023. Вип. 70. С. 66–74.
9. Основи нових інформаційних технологій навчання : посіб. для вчителів / за ред. Ю. І. Машбиця. Київ : ІЗМН, 1997. 264 с.
10. Паламар С., Линник О. Впровадження медіазасобів у початковій школі на уроках гуманітарного циклу. *Молодий вчений*. 2021. № 8 (96). С. 69–73.
11. Пінчук О. Проблема визначення мультимедіа в освіті: технологічний аспект. *Нові технології навчання*. 2007. Вип. 46. С. 55–58.
12. Словник термінів і понять сучасної освіти / уклад.: Л. М. Михайлова, О. В. Пагава, О. В. Проніна; за заг. ред. Л. М. Михайлової. Северодонецьк, 2020. 194 с.
13. Словник української мови : в 11 т. 1979. Т. 10. С. 106.
14. Чернякова О. І., Савченко Н. С. Використання мультимедійних засобів навчання на уроках в початкових класах. *Перспективи та інновації науки. Серія: Педагогіка. Психологія. Медицина*. 2023. № 10 (28). С. 494–505.
15. Шкуренко О. В., Шпіца Р. І., Стецик С. П. Методичні особливості застосування імерсивних технологій під час підготовки вчителя початкової школи. *Open educational e-environment of modern university*. 2023. № 15. С. 139–150.

APPLICATION OF MULTIMEDIA TECHNOLOGIES IN THE STUDENTS' LANGUAGE TRAINING

Kukharchuk Iryna

Candidate of Pedagogical Science, Associate Professor at the Department of Theory and Methods of Primary Education
Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University

Introduction. *The article raises the actual problem of using multimedia technologies in language training of primary school students in the context of digitalization of the educational process and the implementation of a competency-based approach. It is substantiated that the modern primary school is tasked to form not only language and speech competence, but also the ability to work with various types of information, as well as to analyze and critically evaluate media content. Attention is focused on the regulatory and legal foundations for the implementing multimedia technologies, in particular, the provisions of the State Standard for Primary Education and the «New Ukrainian School» Concept, which define the necessity of creating a modern digital educational environment.*

Purpose. *The purpose of the article is to clarify the meaning of the concepts «technologies» and «multimedia technologies,» as well as to analyze the use of multimedia technologies in the language training of future primary education specialists.*

Methods. *To achieve the goal, a complex of general scientific and special research methods was used: analysis and synthesis of scientific-pedagogical, linguodidactic and normative sources; comparison of different approaches to interpreting of key concepts; generalization of pedagogical experience in using of multimedia tools in primary school; and the descriptive method for systematizing the forms and methods of using multimedia technologies in the process of language education of younger students.*

Result. *The study found that multimedia technologies have significant didactic potential in the language training of primary education students and are an effective means of implementing competency-based, activity-based and personality-oriented approaches in teaching the Ukrainian language. Analysis of theoretical sources and generalization of pedagogical experience proved that the use of multimedia facilitates the optimization of the lesson structure, increases visual appeal, dynamism and motivational richness.*

It has been found that the use of audio and video materials, interactive presentations, and animated models ensures more effective development of younger students' phonetic and orthoepic skills, particularly the development of phonemic hearing, correct pronunciation of sounds, adherence to stress and intonational expressiveness in speech.

The active engagement of multiple channels of information perception contributes to a deeper understanding of language norms and their lasting acquisition.

In the process of studying lexicology, multimedia technologies create conditions for the formation of lexical competence by providing visual explanations of word meanings, expanding vocabulary, and developing the ability to use words in context. The use of multimedia games, visual plots, and computer exercises activates students' speech activity, stimulates interest in words, and promotes the mastery of synonymous, antonymous, and thematic connections between lexemes.

The study confirmed that multimedia technologies are an effective means of illustrating grammatical material. When studying morphology, interactive tables, animated diagrams, and digital models facilitate the understanding of grammatical categories and word forms, while in the study of syntax, they promote awareness of sentence structure and the syntactic connections between its components. Interactive exercises with instant feedback ensure the active students' participation in the learning process and the formation of skills for the conscious application of grammatical knowledge in speech.

It has been established that in studying orthography, multimedia technologies increase the effectiveness of developing orthographic vigilance and stable spelling skills. Visualization of orthograms, animated presentations of rules, interactive trainers, and online games help learners to understand the connection between the sound and letter-graphic composition of a word, reduce the frequency of typical mistakes, and develop self-control skills.

Particularly significant results have been obtained regarding the development of coherent speech in younger students. The use of multimedia stories, series of illustrations, video clips, and digital stories stimulates speech activity and helps to develop the ability to construct oral and written statements logically and sequentially, as well as to select language means according to the communicative situation. The use of multimedia in the development of dialogic and monologic speech creates conditions for modeling real-life communication situations and forming communicative appropriateness in speech.

It has been proven that game-based multimedia technologies and computer learning programs significantly increase students' learning motivation, promote a positive emotional atmosphere during lessons, and actively engage children in educational activities. Online platforms like LearningApps expand the possibilities for differentiated learning, individual work, and the organization of control and self-control of educational achievements.

Originality. *The originality of the research lies in the comprehensive coverage of the use of multimedia technologies in the language training of primary education students, taking into account modern educational standards and the conceptual provisions of the New Ukrainian School. A systematic description has been proposed for the use of multimedia across various content lines of teaching the Ukrainian language (phonetics, vocabulary, grammar, orthography, speech development), which allows multimedia technologies to be considered as a holistic didactic tool for the formation of language and communicative competences.*

Conclusion. *The obtained results confirm that the systematic and pedagogically balanced use of multimedia technologies in the language training of primary education students ensures an improvement in the quality of language material acquisition, the development of language, speech, and communicative competences, as well as the formation of digital and media literacy foundations among younger students.*

Keywords: *multimedia technologies, primary school, Ukrainian language, language education, digitalization of education, New Ukrainian School, language competence.*

References

1. Vasylykiv, I. (2019.) Osnovni problemy ta shliakhy vprovadzhennia multymediinykh tekhnolohii u pochatkovii shkoli. *Molod i rynek*. № 1 (168). S. 62–66 [in Ukrainian].
2. Vykorystannia informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii v osvittii i doslidnytskii diialnosti uchniv na urokakh v pochatkovykh klasakh novoi ukrainskoi shkoly / O.O. Krasovska ta in. *Visnyk nauky ta osvity*. 2023. № 2 (8). S. 448–462. [in Ukrainian].
3. Vynnytska, N., & Zhyhailo, O. (2023). Osoblyvosti zastosuvannia multymediatekhnolohii u suchasni systemi osvity. *Molod i rynek*. № 2 (210). S. 109–112. [in Ukrainian].
4. *Informatyka: Kompiuterna tekhnika. Kompiuterni tekhnolohii : pidruchnyk dlia studentiv vyshchych navchalnykh zakladiv / za red. O.I Pushkaria*. Kyiv : «Akademiiia», 2002. 704 s. [in Ukrainian].
5. Kachmar, O. V., Barylo, S. B., & Zinkova, I. I. (2023). Tsyfrovi tekhnolohii v osvitnomu protsesi pochatkovoi shkoly v realiakh masshtabnoi viiskovoi ahresii. *Akademichni vizii*. № 19. S. 1–9. [in Ukrainian].
6. Kilichenko, O., & Nakonechna, L. (2021). Stymuliuвання protsesu uchinnia uchniv pochatkovoi shkoly. *Mountain School of Ukrainian Carpaty*. № 25. S. 116–120. [in Ukrainian].
7. Mychka-Levchenko, Yu. Z. (2020). Interaktyvni multymediini zasoby navchannia yak zasib rozvytku uchniv pochatkovoi shkoly. *Tendenze attuali della moderna ricerca scientifica*. № 2. S. 50–52. [in Ukrainian].
8. Moroz, O. M. (2023). Osoblyvosti vprovadzhennia informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii v osvittii protses molodshykh shkoliariv. *Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia v pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy*. Vyp. 70. S. 66–74. [in Ukrainian].
9. *Osnovy novykh informatsiinykh tekhnolohii navchannia: posib. dlia vchyteliv / za red. Yu. I. Mashbytsia*. Kyiv : IZMN, 1997. 264 s. [in Ukrainian].

10. Palamar, S., & Lynnyk, O. (2021). Vprovadzhennia mediazasobiv u pochatkovii shkoli na urokakh humanitarnoho tsyklu. *Molodyi vchenyi*. № 8 (96). S. 69–73. [in Ukrainian].
11. Pinchuk, O. (2007). Problema vyznachennia multymedia v osviti: tekhnolohichniy aspekt. *Novi tekhnolohii navchannia*. Kyiv, Vyp. 46. S. 55–58. [in Ukrainian].
12. Slovnyk terminiv i poniat suchasnoi osvity / uklad.: L. M. Mykhailova, O. V. Pahava, O. V. Pronina. Za zah. red. L. M. Mykhailovoi. Sievierodonetsk, 2020. 194 s. [in Ukrainian].
13. Slovnyk ukrainskoi movy: v 11 tomakh. Tom 10, 1979. S. 106. [in Ukrainian].
14. Cherniakova, O. I., & Savchenko N. S. (2023). Vykorystannia multymediinykh zasobiv navchannia na urokakh v pochatkovykh klasakh. *Perspektyvy ta innovatsii nauky. Seriiia «Pedahohika», Seriiia «Psykholohiia», Seriiia «Medytsyna»*. № 10 (28). S. 494–505. [in Ukrainian].
15. Shkurenko, O. V., Shpitsa, R. I., & Stetsyk, S. P. (2023). *Metodychni osoblyvosti zastosuvannia imersyvykh tekhnolohii pid chas pidhotovky vchytelia pochatkovoii shkoly. Open educational e- environment of modern university*. № 15. С. 139–150. [in Ukrainian].

Авторське право ©2026 автори, всі права захищено. Автори погоджуються, що ця стаття залишається у відкритому доступі на умовах Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.

Отримано редакцією 19.02.2026 р.
Прийнято редакцією 19.03.2026 р.
Опубліковано 6.04.2026 р.

УДК 37.014.3:378.016:82

DOI: 10.31376/2410-0897-2026-1-60-205-210

РОЗВИТОК ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ-СЛОВЕСНИКА В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВИТИ

Башманівська Любов Андріївна

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри української та зарубіжної літератур і методик їх навчання
Житомирський державний університет імені Івана Франка
e-mail: lyubov_andreevna11@ukr.net
ORCID ID: 0000-0003-3528-2864

У статті розглянуто особливості розвитку літературознавчої компетентності майбутніх учителів-словесників в умовах трансформації освіти, визначено основні підходи, що сприяють ефективній підготовці здобувачів вищої освіти до професійної діяльності в сучасному культурному просторі. Наголошено, що розвиток літературознавчої компетентності майбутніх учителів-словесників в умовах освітніх трансформацій постає важливим завданням сучасної вищої школи, що передбачає цілісне поєднання теоретичної підготовки й практичної інтерпретаційної діяльності, дослідницького пошуку й особистісного розвитку здобувача. Визначено літературознавчу компетентність як інтегративну характеристику професійної підготовки майбутнього вчителя української мови і літератури, що поєднує глибокі знання з теорії та історії літератури, інтерпретаційні навички, критичне мислення, а також уміння здійснювати культурний і міждисциплінарний аналіз художнього тексту. Вказано, що, розвиваючи літературознавчу компетентність, необхідно переорієнтувати освітній процес із репродуктивних моделей навчання на діяльнісно-компетентнісні, які можуть активізувати дослідницьку, аналітичну й рефлексивну діяльність здобувачів вищої освіти. Підкреслено особливу роль використання цифрових ресурсів, інтерактивних методів навчання, міждисциплінарної інтеграції, а також залучення здобувачів вищої освіти до науково-дослідницької роботи. Узагальнено, що літературознавча компетентність майбутніх учителів-словесників в умовах трансформаційних процесів – це стратегічний напрям сучасної вищої освіти, що дає можливість забезпечити підготовку конкурентоспроможного фахівця, здатного до професійної діяльності й саморозвитку.

Ключові слова: літературознавча компетентність, учитель-словесник, трансформація освіти, цифрові ресурси, інтеграція, професійна діяльність.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку освіти відбуваються трансформаційні процеси, спричинені глобалізацією та цифровізацією, спрямовані на компетентнісну парадигму навчання. Особливу актуальність має проблема підготовки майбутніх учителів-словесників, які будуть здатні застосовувати літературознавчі знання в професійній діяльності, критично осмислювати художнє слово, інтерпретувати текст у широкому культурному контексті й ефективно комунікувати в сучасному інформаційному просторі. В епоху трансформації освіти відбуваються зміни в змісті, методах і формах навчання літературознавчих дисциплін, що спонукають переосмислювати підходи до формування літературознавчої компетентності здобувачів вищої освіти. У цих умовах необхідно інтегрувати традиційні наукові основи літературознавства із сучасними освітніми практиками й цифровими технологіями, що забезпечать підготовку конкурентоспроможного фахівця в умовах сучасних викликів.

Розвиток літературознавчої компетентності майбутніх учителів-словесників у період трансформації освіти – ключове завдання сучасної філологічної підготовки, зумовлене освітніми, технологічними й соціокультурними змінами. Переосмислення ролі філолога, оновлення змісту освіти відповідно до